

професійної освіти» Харків, 2004. 50с. URL: <http://referatu.net.ua/referats/7569/156929/?page=0>.

3. Волошина О.В., Андрєєва В.І. Деонтологічна культура як складова професійної підготовки вчителя. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* 2018. Випуск 52. С.11-15. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5251/4676>.

4. Колишкін О.В. Педагогічна деонтологія вчителя-дефектолога. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 4. С. 429–437. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_4_53.

5. Савінова Н.В., Берегова М.І. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. *Молодий вчений*. 2015. № 2(17). С. 99–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2015_2%284%29_27.

6. Сисоєва С. Міждисциплінарні педагогічні дослідження в контексті розвитку освітології. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 26-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2017_6_5.

7. Ляшко В.В. Етика і деонтологія вчителя-дефектолога. *Молодий вчений*. 2020. № 2 (78) лютий. С.438-441. <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1388>.

Галина Олійник,
доцент кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна
Кирилів Андріана,
бакалавр освітньої програми «Соціальна робота»
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

У статті розкрито форми роботи в громаді, які включають цілу низку як загальних для соціальної роботи, так і специфічних для цього напрямку видів діяльності. Проаналізовано практичну соціальну роботу в громаді, яка ґрунтується на кількох засадах. Виокремлено фази розвитку роботи в громаді як професійної діяльності. Визначено три рівні роботи в громаді.

Ключові слова: соціальна робота, громада, професійна діяльність, робота в громаді.

Постановка проблеми. Розвиток роботи в громаді як професійної діяльності знайшов відповідне відображення у соціальній політиці багатьох держав і став одним з найпоширеніших явищ у другій половині ХХ ст.

Проаналізувавши західний досвід, можна говорити, що форми роботи в громаді включають велику низку як загальних так і спеціальних для соціальної роботи видів діяльності, а саме: надання соціальних послуг за місцем проживання, вивчення проблем громади, підготовку експертних висновків, звернення по субсидії для громади, роботу із засобами масової інформації, переговори, угоди, проведення конференцій, організація страйків, бойкотів, публічних/громадських слухань, акцій громадянської непокори, представництво інтересів громади, вжиття заходів через законодавчі або виконавчі органи.

Потрібно константувати, що є певна термінологічна й методологічна проблема в розумінні поняття «робота в громаді». В нашій країні її ще називають «соціальна робота в громаді», «соціальна робота з громадою» чи «общинна соціальна робота». Пов'язано це зі складністю перекладу англійського словосполучення «community work». «Робота з громадою» є в певній мірі невдалим перекладом суті цього виду діяльності, адже стилістично підкреслює протиставлення громади фахівцям, які таку роботу звичайно здійснюють.

Мета статті: розкрити соціальну роботу в громаді як професійну діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роботу в громаді вважають і методом соціальної роботи і її різновидом, і її формою, й рівнем соціальної роботи чи навіть рівнем втручання соціального працівника [1]. Проте, здається доречним досліджувати роботу в громаді як рівень соціальної роботи, тому що саме цьому різновиду діяльності актуальні власні методи, підходи, форми роботи. Суть практичної соціальної роботи в громаді здійснюється на кількох засадах, а саме:

- громадяни мають право приймати участь у виробленні певних рішень, які впливають на їхнє життя;
- громадян, яких забезпечити достовірною інформацією, то вони братимуть участь у процесі вироблення рішень;
- якщо не прислухатися до громадян, то це свідчить, що вони не обізнані з процесом вироблення рішень, або що цей процес несправедливий.

Робота в громаді відрізняється від інших рівнів чи методів соціальної роботи передусім тим, що клієнтом є не одна людина чи мала група, а мешканці територіальної громади чи члени громади за інтересами в цілому. Так, суттєва різноманітність у потребах чи проблемах клієнта дає можливість створювати відповідні умови для прийомів, засобів, тактик з безпосередньою метою подолання труднощів. Відомо, що вони інші, адже це залежно від наявної проблеми. Робота в громаді завжди передбачає використання певних тактик, що не застосовуються в межах інших методів.

Є такі фази розвитку роботи в громаді як професійної діяльності:

- 1) організація груп та служб у громаді;
- 2) розвиток професіоналізму та компетентності у членів громади, як співробітників, так і волонтерів;
- 3) боротьба за зміни, зокрема зміни в соціальній політиці.

Дійсно процес розвитку роботи в громаді частково подібний до процесу індивідуальної соціальної роботи. Суть в тому, що мова іде про контакти, аналіз, планування, роботу з групами в громаді, вихід за межі громади, залучення засобів масової інформації тощо.

Розрізняють три рівні роботи в громаді:

- 1) базова або робота за місцем проживання з окремими людьми, сім'ями та групами, а також самостійна діяльність місцевих мешканців;
- 2) робота місцевих агенцій або між агенціями, тобто діяльність, очолювана органами влади та/або організована іншими структурами;
- 3) регіональна та національна робота з планування громад [2].

Практика свідчить, що ці рівні роботи в громаді є безперервними і потребують міждисциплінарних підходів. Звичайно, що соціальні працівники, які працюють в громаді на різних рівнях, застосовують не тільки знання та навички з соціальної роботи, а й потрібні знання в галузі управління та менеджменту, сформовані в соціології, психології, політології. [3].

Сучасний політичний курс базується на сприянні розвиткові активної участі громадян у колективній діяльності, переосмисленні громадянства як забезпеченості належною роботою, встановленні взаємозв'язку між соціальними правами людини та її зобов'язаннями. Зараз робота в громаді набуває форм політичної активності в широкому сенсі. Про те є ще один момент, що впливає на розвиток у світі роботи в громаді – це процес безпосередньо тотальної глобалізації. Саме все це прищепило інноваційний тип мислення і потребу в самоідентифікації, відчуття належності до певної конкретної групи, певної громади, а не до «глобального селища». Становлення роботи в громаді як професійної діяльності взаємопов'язане зі змінами у соціальній політиці: децентралізація, орієнтація на організацію догляду за місцем проживання, створення умов для залучення недержавних організацій до надання послуг, надання грантів місцевим громадам на розвиток інфраструктури тощо.

В Україні, суттєвим поштовхом для розвитку роботи в громаді є декілька чинників:

- матеріальне та психологічне становище погіршується в соціально вразливих груп населення, а тому зростає необхідність у нових соціальних послугах та програмах;

- державні, передусім стаціонарні/ інтернатні заклади соціального захисту неспроможні задовільнити потреби людей, а саме потребу інтеграції у соціальне середовище;

- соціальна робота як професія перебуває в процесі становлення, поява фахівців, які мають уявлення про можливості та переваги організації роботи за місцем проживання чи в громадах за інтересами.

Висновок. Безсумнівно, робота в громаді – це надзвичайно складний вид діяльності, який потребує системного підходу і різнопланових знань. Саме тому інтенсивна підготовка майбутніх соціальних працівників до такої роботи спирається як на вивчення специфічних методів роботи у громаді, так і методик оцінки потреб громади, планування програм та їх інформаційного супроводу.

Сьогодні робота в громаді розглядається як інтеграція різних методів, які ґрунтуються на певних ідеях взаємозалежності індивідуальних та суспільних проблем клієнтів соціальної роботи. Її досліджують як соціально-політичний засіб задоволення потреб та інтересів громадян, а також можливість для стимулювання очікувань громадян і їхніх колективних дій щодо поліпшення умов власного життя. За теоретичними моделями соціальної роботи в громаді є велика практика, що має національні відмінності та сягає корінням у традиції конкретного суспільства, спирається на суспільні цінності.

Список використаних джерел

1. Спікер Н. Соціальна політика: Теми та підходи. Пер. з англ. К.: Фенікс, 2000. 157 с.
2. Ткаченко М., Король І., Ткаченко А. Формування громадської думки в галузі прав дітей з психіатричними діагнозами. К. : Арктур-А, 1999. 301 с.
3. Федюк В., Вандич В. Конкурс на проведення соціологічного дослідження для визначення пріоритетів соціально-економічного розвитку міста Коломия // *Інформаційний електронний бюлетень «Гурт»*. 2003. №31(168). С. 13-20.

Liudmyla Petryshyn

Dr. Sc. (Pedagogical), Professor,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

Ternopil, Ukraine

Yurii Hnatyshyn

PhD-student Ternopil Volodymyr Hnatiuk

National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

THE ROLE OF MEDIATION AND THE MEDIATOR IN CONFLICT RESOLUTION